

УДК 21(470)«18/19»

**Вергелес К. М.,**  
кандидат філософських наук, доцент,  
Вінницький національний медичний університет  
ім. М. І. Пирогова  
(Україна, Вінниця),  
kvergeles@gmail.com

### РОСІЙСЬКА РЕЛІГІЙНА ФІЛОСОФІЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОБЛЕМ

*Аналізуються головні напрями російської релігійної філософії, які визначаються як спиритуалізм і матеріалізм. Головним для методології російської релігійної філософії є антиномізм, який дозволяє виявити як її основну проблематику, так і протиріччя сучасного суспільного руху людства. У статті наголошується на празненні російської філософії відшукати універсальні моральні цінності, які її перетворюють дійсність, спрямують людство на пошуки свободи і творчості. У цьому аспекті її підкреслюється утопічність такого підходу до проблем соціального розвитку.*

*Ключові слова:* людина, соціум, релігія, релігійна філософія, православ'я, релігійність, свобода, необхідність, творчість, антиномія.

Проблема значущості цінностей релігійної філософії й православної релігії обумовлена, перш за все, тим, що сьогодення в зв'язку з визначенням геополітичних, економічних і соціокультурних позицій України гостро ставить питання щодо статусу цих цінностей. Безперечно, православні цінності функціонували не тільки в українській філософії, але й в межах російської традиції філософування, яка є актуальною в аспекті реалізації системи цінностей в бутті людини. Російська релігійна філософія є багатограним феноменом, який є результатом синтезу релігійного і світського типів мислення, вона привнесла у загальнолюдське мислення нове світосприйняття. Соборно-софійні уявлення є традиційними для російської релігійної філософії й водночас значущими для подальшої їх розробки у світлі глобалізаційних процесів, що відбуваються у цілому світі. Положення щодо однополярного світу та про його однонаправлений розвиток є, на нашу думку, необґрунтованими, і це постає все більше очевидним в зв'язку з політичною нестабільністю і глобальними проблемами. Саме тому й виникає нагальна потреба створення синтезуючих концепцій розвитку людства, що будуть містити і закономірну інтеграцію, універсалізацію світу, і прагнення народів та націй зберегти власну самобутність та унікальність. Для оформлення концепцій такого плану постає важливим звернення до розробок багатьох російських мислителів, які обґрунтували ідею соборності не тільки в аспекті соціальних груп, але й у використанні до розвитку людства в цілому. Духовно-моральні аспекти соціального життя, що є пріоритетними для російської релігійної філософії, знову таки привертають дослідницьку увагу в сучасному світі.

Аналіз російської релігійної філософії як евристичного напрямку, який здатний виробити концепції соціальних перетворень сучасного світу на ґрунті ствердження пріоритетності духовно-моральної проблематики, дозволяє сформувати нове розуміння кризових явищ у сучасності, яке допоможе їх подоланню в найближчій перспективі. Не зважаючи на велику кількість публікацій, що присвячені розгляду російської релігійної філософії, як в українській філософії, так і в зарубіжній, ідея видатного російського мислителя В. Зеньковського щодо необхідності розгляду внутрішньої боротьби у російській філософії через протистояння спиритуалізму

і матеріалізму як протилежних онтологічних інтуїцій російської думки й дотепер не має свого адекватного втілення. Це передбачає дослідження і складових російської традиції філософування, і протилежних спиритуалістичних і матеріалістичних онтологічних течій в контексті діалектичного протиріччя.

Значущими для дослідження християнських джерел російської філософії є біблійні тексти. І в цьому плані заслуговують на особливу увагу творчі пошуки К. Аксакова, І. Герцена, А. Григор'єва, Ф. Достоевського, І. Кіреєвського, О. Хомякова та ін. Також важливим є аналіз класичних праць М. Бердяєва, С. Булгакова, Б. Вишеславцева, М. Гершензона, І. Ільїна, Л. Карсавіна, М. Лосського, В. Лосського, В. Соловйова, П. Флоренського та ін. Творчість цих мислителів розглядалася в працях як українських, так і зарубіжних мислителів – В. Акулініна, Г. Водолазова, В. Горського, А. Гулігі, І. Іванової, Л. Когана, Л. Конотоп, В. Кравченко, С. Рашковського та ін.

Російська релігійна філософія, виходячи зі своїх онтологічних пріоритетів, апелює безпосередньо до живого буття, що передує людині й пізнання якого не обмежується можливостями розуму. Фактично, такий підхід ґрунтується на якісно іншому, відмінному від утилітарно-позитивістського, світогляді, на більш складному розумінні процесів розвитку, що обумовлюють взаємодію Божественного і людського в історії, що приводить її до кардинально іншої постановки онтологічних, антропологічних, гносеологічних, етичних, аксіологічних та інших проблем сучасної філософії, вирішення яких надає можливості для пошуку якісно інших стратегічних цілей розвитку людства, що визначаються не тільки матеріалістичним, але й духовно-метафізичним сприйняттям Всесвіту. Відомий дослідник російської філософії О. Лосев зазначає: «...Бог – це не тільки всемогутність, але й милість, й істина, і він прагне не тільки того, щоб усе існувало в одному (Богові), але також і щоб одне, Бог, був у всьому, він прагне вільної Всеєдності, прагне, щоб хаотична множинність природи добровільно об'єдналася з Богом. Тому Бог наділяє хаос свободою об'єднатися з ним, єдність сотвореного світу розпадається і перетворюється на механічне співіснування атомів» [4, с. 96].

Відсутність стабільності у сучасному світі є наслідком взаємопов'язаних і взаємообумовлених глобальних проблем – економічних, політичних, екологічних, демографічних та ін., що детермінуються проблемами моралі й моральності. Подолання моральної кризи є можливим тільки завдяки соціальному цілепокладанню. Слід зазначити, що визначення цілей розвитку соціуму не повинно бути суб'єктивним і для цього їх необхідно узгоджувати з універсальними моральними нормами. Сучасна глобальна проблема моралі та моральності обумовлена, перш за все, недостатнім впливом цих норм на життя суспільства. Вияву та об'єктивації універсальних моральних норм сприяє підвищена увага до освіти, виховання.

Метою статті є вияв евристичних можливостей концепцій російської релігійної філософії, що інтерпретуються в зв'язку з сучасними глобальними змінами.

Положення про мораль і моральність, які обґрунтовує російська релігійна філософія, можна розглядати як один із дієвих альтернативних факторів осмислення та перетворення суспільних реалій.

У філософсько-соціальному аспекті релігію правомірно розглядати як конкретну систему ціннісно-цільових зв'язків, що обумовлюють життєдіяльність соціуму у відповідності до трансцендентних ідеалів, уявлення про які спираються на авторитет, який вважається сакральним, а релігійність можна розглядати, з одного боку, як таку, яка ґрунтується на безумовній вірі й повністю не раціоналізовану впевненість людей і соціуму в правильності та необхідності цілей, методів та засобів, що пропонуються релігійною системою, а з іншого боку – як прагнення до осягнення істини, що формує світогляд і відповідну йому релігійну систему. Релігійність, при такому підході, репрезентує впевненість людей і соціуму, яка ґрунтується на безумовній вірі в авторитетні джерела, у правильності та необхідності цілей, методів та засобів, що обґрунтовує конкретна релігійна система. Такий підхід, на нашу думку, дозволяє стверджувати універсальну значущість релігій як цілеутворюючих сил, які привносять елементи свободи і творчості в процес суспільного розвитку, спрямовують його до заданих цілей та допомагають подолати хаос у діях людей і соціуму в цілому. У зв'язку з цим важливим є положення видатного українського філософа С. Б. Кримського, що оточуючий світ був «семіотичною системою» [2, с. 24–25]. Український філософ зазначає: «Людська творчість споріднена з безодною та осяяна блискавками небезпеки, бо завжди є доланням межі звичної комфортності буття, викликом та зачаклуванням позалюдських стихій. Тут виявляється та загадкова обставина, що на вищих регістрах творчого процесу людина стає виконавцем нею самої викликаної логіки, яку іноді в філософській літературі звать «псігрупою» – глибинною силою протистояння ніщо. Так завжди, в усіх аспектах буття, особливо в евристичних, пізнавальних процесах людина неминуче опиняється поряд з таїною, виявляється сама породженням чи репрезентацією таємниці» [2, с. 41].

Сам процес формування релігійної свідомості передбачає не тільки віру в авторитетні джерела, але й раціонально-теоретичну апологетику, яка вже й виступає як релігійна філософія, що розглядається як найважливіше висвітлення позакультової релігійної діяльності, яка опосередковано, через релігійну свідомість, впливає на культуру діяльність, релігійні взаємовідносини, інституції та організації, розвиває їх та принципово змінює.

Розуміння протиріч як антиномій, що не заперечуються синтезою, а позначають кордони їх можливостей, дозволяє узгодити дії свободи і необхідності в процесі соціального розвитку. У російській релігійній філософії головною антиномією історії є антиномія Божественного і людського, в якій мислиться цілепокладання, що має свій вираз у певному Божественному впливі – пророцтва, передрікання, Божественні писання, сам факт Боговтілення та ін.

Соціум розвивається у відповідності до тенденції, що задається висхідним результативним вектором, який припускає закономірні регресивні прояви, але які прагнуть до єдиної мети – до перетворення природи і людства, у якому протиріччя – Божественне і людське, не знищуються, а зливаються в єдине ціле. Антиномічний процес розвитку можна схематично репрезентувати у вигляді двох ліній, що сходяться й які символізують прояви протилежностей в соціально-природному середовищі.

Російська релігійна філософія є світоглядною системою, як самобутньо інтерпретує дійсність. На нашу думку, її припустимо розглядати як спробу філософської систематизації й узагальнення положень богослов'я і світського мислення, що розуміються як протиріччя. У відповідності до антиномічної методології, шляхи такої синтези можуть бути різними, співвідношення протилежностей змінюється, свідченням чого є розмаїття конкретних філософських побудов російської релігійної філософії, які об'єднують прагнення прояснити перспективи розвитку соціуму та обґрунтувати значення моралі, засоби та перспективи досягнення соціальних цілей. Антиномізм як методологічна основа російської філософії дозволяє подолати детермінізм Гегеля [1], який закладено в його схемі історичного розвитку, обумовленою діалектичною тріадою. Дії свободи та необхідності у процесі соціального руху суміщають розуміння протиріч як антиномій, що не заперечуються синтезою, але позначають кордони його потенційних можливостей, які закладені у цих антиноміях і передбачають вільні дії у варіантах актуалізації, у виборі шляхів синтези, що надає можливості пояснення як багатоманіття природного світу, так і людської свободи. Але, слід зазначити, що така діалектична інтерпретація має певні обмеження в її використанні: по-перше, найбільш ефективно її використовувати в релігійних системах, тому що антиноміям опосередковано передбачає наявність свобідного діяча, який є трансцендентним макрокосмосом; по-друге, тільки при розгляді загальних закономірностей процесу розвитку, в тих випадках, коли існування протиріч не обмежується відносно недовгими часовими інтервалами; а також для філософських систем, коли протиріччя виникають та існують у межах певного проміжку часу, де традиційна діалектика не тільки не втрачає своєї значущості, але є головним методологічним принципом.

Щодо наявності протиріч у певній системі, то в цьому випадку є показовою концепція християнської моральності Вол. Соловйова. Впродовж усього життя філософ прагнув вирішити питання можливих шляхів удосконалення людства. З одного боку, Вол. Соловйов системно обґрунтував процес духовно-поступового розвитку людства, а з іншого – заперечував можливість самостійного духовного відродження людства. Це протиріччя було значущим стимулом для розвитку російської релігійної філософії, яка у подальшому прагнула подолати таку подвійну позицію російського філософа. Дилема, яку поставив Вол. Соловйов – людська свобода або Божественна необхідність, мала велике значення для подальшого розвитку російської релігійної традиції філософування. Для розуміння співвідношення в процесі соціального розвитку детермінації й свобідної волі у положеннях антиномії Божественної необхідності і свободи людини можна виділити наступні протиріччя – «Божественна необхідність – Божественна свобода», «людська свобода – людська необхідність». В такий спосіб, можна відшукати й іншу антиномію, що передує першій, але в дійсності супроводжує її – антиномія Божественної свободи і природної необхідності. Отже, постає можливим наступне філософсько-релігійне осмислення суспільного розвитку – людина існує у світі природної необхідності й вона повинна проникнутися творчою Божественною свободою, що дозволить їй спрямувати перетворення світу природної необхідності у відповідності до Божественної необхідності.

На нашу думку, головними здобутками російської релігійної філософії постали, по-перше, проголошення важливості переорієнтації філософських, етичних, соціальних та ін. досліджень від природно-необхідного до творчої свободи людини як прояву Божественної свободи і, по-друге, положення про найвищу роль людства у процесі перетворення світу, що відповідає Божественному задуму.

Також важливим є те, що в межах російської традиції філософування правосвідомість щільно пов'язана з моральністю, а через неї – з релігійністю. При цьому суспільна мораль розуміється подвійно: існують моральні норми універсальні, безумовні, що завжди приймаються у просторі й часі, об'єктивні, що надаються людині, незалежно від неї (Вол. Соловйов). Духовно-творча свідомість людини не тільки розпізнає ці норми, але й формує унікальні, особливі моральнісні норми, що змінюються у просторі й часі, тобто норми відносні, суб'єктивні. Виходячи з цього, схему відомого російського мислителя С. Трубецького, на якій сфери моральності й права репрезентовані як дві окружності, що перетинаються, а природне право є сферою їх перетинання, можна доповнити, якщо виділити в цій окружності заштриховану серцевину, що позначає універсальні моральні норми, перетинання з якою правничої окружності й буде умовно позначати природно-правничі норми, що втілені у конкретному законодавстві.

В процесі аналізу соціальної дійсності сучасного світу, слід спиратися на положення Вол. Соловйова, яке було фундаментальним для більшості представників російської традиції філософування кінця XIX – початку XX ст., щодо зростання любові до людини, зростання справедливості та солідарності у світі. Але, слід зазначити, що без превалювання універсальної моралі над розумно обмеженими матеріальними потребами, всі положення про рівність та єдність людства залишаються тільки теоретичними положеннями, а вірніше – утопією. Представники російського духовно-культурного ренесансу на зламі XIX і XX ст. стверджували «хрупкість», «тендітність» всесвітньо-історичного руху людства, про пов'язані з цим рухом катастрофи. З великою проникливістю про катастрофічність розвитку Росії говорили такі філософи, як Вол. Соловйов і Л. Шестов, С. Булгаков і С. Франк, І. Ільїн і Л. Карсавін.

В сучасній версії глобалізації головна ставка робиться на людину (індивідуально-суб'єктивний розум, потреби, інтереси, цілі), а суто Божественному в житті людей і народів залишається вже небагато місця. Такий стан не може зберігатися впродовж тривалого відрізка часу і людська свобода, яка тяжіє до природної необхідності, поступово змінює напрям свого прагнення, тобто поступово набуває риси Божественної свободи, а світова спільнота обирає такий вектор свого історичного розвитку, що обумовлюється Божественною необхідністю. Це – на номенальному рівні, а на феноменальному ми бачимо в сьогодення не тільки України, але й багатьох інших країн світу підвищений інтерес саме до духовних проблем.

Виходячи з багатьох положень російських філософів, феномен соціального цілепокладання можна конкретизувати. Всілякий індивід і кожний соціум мають свої цілі, що визначаються на певному історичному етапі. Якщо чітко виокремити ці цілі, тоді можна прояснити головні характеристики життя як окремої людини, так і соціуму. Ці цілі або виводяться з індивідуального світогляду і визначаються прагненнями людини –

суб'єктивні цілі, або відчуюються, прояснюються, тобто є заданими незалежно від суб'єкту (об'єктивні, універсальні цілі). Робити якісь прогнози на ґрунті суб'єктивних цілей неефективно, оскільки останні виходять із неконстантної свободної волі людини, змінюються під впливом обставин і не підводяться під які-небудь закономірності.

Що стосується об'єктивних цілей, то вони є доступними для прогнозування, оскільки є незмінними, константними.

Уявлення про духовно-моральнісну кризу як таку, що визначає інші глобальні проблеми і тезу про необхідність починати вирішення останніх саме з вирішення моральної проблеми, що спирається, перш за все, на виховання та освіту, мають евристичний характер. При цьому, освіту не слід розуміти як навчання кого-небудь чому-небудь, йдеться про постійний процес самостворення людиною себе самої, свого змісту, свого образу. Кожне суспільство, яке прагне до стабільного майбутнього, повинно на перший план виносити проблеми освітнього характеру, оскільки всі інші залежать, в тій чи іншій мірі, від людей, які наповнюють конкретним змістом всі суспільні інституції, які приводять їх у дію та вдосконалюють. Але, для того, щоб освітній процес був дійсно ефективним, необхідними є: справедливість держави, яка вивіряє правничу систему завдяки універсальним моральним нормам; обернення держави і церков одне до одного з метою сумісного перетворення соціуму; відкритість офіційних релігійних інституцій, їх готовність до теоретичного діалогу і до активної практичної діяльності.

*Висновки.* Соціальна функція релігії є, перш за все, у цілепокладальній діяльності, напрям якої залежить від конкретних історичних умов і соціальних уявлень. Це дозволяє говорити про релігійність всілякої соціально-філософської системи, яка описує та обґрунтовує цілі розвитку суспільства, що відповідно детермінує в ній і засоби, що передбачаються для їх досягнення, і ставлення до філософії історії. Тому всіляка система, яка прагне зазірнути до майбутнього і на основі свого бачення здійснити історичну ретроспективу, тобто така система, що прагне відшукати смысл в історії, постає, у певній мірі, системою релігійною. Російська релігійна філософія засобом реалізації стабільного майбутнього вважала створення універсальних моральних норм і цінностей. В контексті процесів, що відбуваються у сучасному світі, такий підхід є утопічним.

Ми приймаємо положення В. Зеньковського, що період систем російської філософії визначали дві основні течії – слабо репрезентовану, яка шукала ґрунт у гносеології й більш впливову, творчу, яка спиралась на онтологічну установку, при цьому до останньої можна віднести і спиритуалістів, і матеріалістів. Саме тому в методологічному плані правильним є аналіз систем російської філософії, для яких характерно превалювання онтологічної проблематики і розгляд цих систем через внутрішню боротьбу наявних у них протилежностей.

#### Список використаних джерел

1. Гегель Г. Лекции по философии истории // Гегель Г. Феноменология духа. Философия истории / Г. Гегель. – М.: Эксмо, 2007. – С.477–880.
2. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії / С. Б. Кримський. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.
3. Лосев А. Ф. Античный космос и современная наука / А. Ф. Лосев. Бытие – имя – космос. – М.: Мысль, 1993. – С.61–612.

4. Лосев А. Ф. Страсть к диалектике. Литературные размышления философа / А. Ф. Лосев. – М.: Советский писатель, 1990. – С.14–67; 68–102.

## References

1. Gegel' G. Lekcii po filosofii istorii // Gegel' G. Fenomenologija duha. Filosofija istorii / G. Gegel'. – М.: Jeksmo, 2007. – S.477–880.
2. Kryms'kyj S. B. Pid sygnaturoju Sofii' / S. B. Kryms'kyj. – К.: Vyd. dim «Kyjevo–Mogyljans'ka akademija», 2008. – 367 s.
3. Losev A. F. Antichnyj kosmos i sovremennaja nauka / A. F. Losev. Bytie – imja – kosmos. – М.: Mysl', 1993. – S.61–612.
4. Losev A. F. Strast' k dialektike. Literaturnye razmyshlenija filosofa / A. F. Losev. – М.: Sovetskij pisatel', 1990. – S.14–67; 68–102.

**Vergeles K. M.**, PhD, Associate Professor, Vinnitsa National Medical University Pirogov (Ukraine, Vinnitsa), kvergeles@gmail.com

#### Russian religious philosophy of XIX – early XX century in the context of contemporary globalization issues

*This article analyzes the main trends of Russian religious philosophy, defined as spiritualism and materialism. Central to the methodology of Russian religious philosophy is the antinomy which allows to identify its main problems and contradictions of modern social movement of humanity. The article focuses on the quest to find the Russian philosophy of universal moral values and transform reality will direct humanity in search of freedom and creativity. In this respect, and emphasized this utopian approach to social development.*

**Keywords:** man, society, religion, religious philosophy, orthodoxy, religion, freedom, necessity, creativity, antinomy.

**Вергелес К. Н.**, кандидат философских наук, доцент, Винницкий национальный медицинский университет им. Н. И. Пирогова (Украина, Винница), kvergeles@gmail.com

#### Русская религиозная философия XIX – начала XX века в контексте современных глобализационных проблем

*Анализируются основные направления русской религиозной философии, которые определяются как спиритуализм и материализм. Главным для методологии русской религиозной философии является антиномизм, который позволяет выявить как ее основную проблематику, так и противоречия современного общественного движения человечества. В статье отмечается стремление русской философии отыскать универсальные нравственные ценности, которые и преобразуют действительность, направят человечество на поиски свободы и творчества. В этом аспекте и подчеркивается утонченность такого подхода к проблемам социального развития.*

**Ключевые слова:** человек, социум, религия, религиозная философия, православие, религиозность, свобода, необходимость, творчество, антиномия.

\*\*\*

УДК 286

**Шевчук В. М.**,  
аспірант кафедри релігієзнавства  
та теології гуманітарного факультету, Національний  
університет «Острозька академія»  
(Україна, Острог),  
shevasheff@gmail.com

#### ИНТЕГРАЦИЯ ЦЕРКВИ «СЛОВО ЖИТТЯ» В СХІДНІЙ УКРАЇНІ

*Підсумовано історію українських неоп'ятидесятників із церкви «Слово життя», адже за роки існування в Україні, церква «Слово життя» виросла і кількісно, і якісно. Функціонує більше 300 церков по всій Україні, хоча розташовані вони здебільшого у східних, центральних та південних регіонах країни. Проаналізовано шляхи і умови виникнення та розвитку цієї церкви в Східній Україні. У своїй діяльності «Слово життя» проводить активну евангелізацію та душпастирську роботу (масові заходи, співпраця з іншими конфесіями), налагоджує роботу місій та співпрацю з іноземними партнерами (конференції, навчальні семінари та програми), відкриває навчальні заклади (біблійні інститути, недільні школи) і бере активну участь у соціальних заходах (реабілітаційні центри, освіта для сиріт, обіди для бідних). Автор визначає роль даної церкви у релігійному та суспільному житті країни.*

**Ключові слова:** церква «Слово життя», неоп'ятидесятники, пастор, Ульф Екман, Леонід Паду.

«Слово життя» – це неоп'ятидесятницька група церков харизматичного напрямку. Її відносять до Міжнародного об'єднання помірних протестантських

общин п'ятидесятників, більш відоме як «Рух віри». Перша община була заснована ще у 1983 році Ульфом та Бригіттою Екман в шведському місті Уппсала. Цього ж року вони відкрили і Біблійний центр, який швидко став чи не найбільшою біблійною школою у Швеції. За роки своєї діяльності церква значно виросла до 3000 активних послідовників, а біблійну школу закінчили 18000 учнів. Тож не дивно, що згодом «Слово життя» розширило свої кордони і з'явився релігійний центр «Слово життя» в Україні (м. Донецьк). Важливо досліджувати нові релігійні рухи в Україні, адже одні можуть позитивно і органічно влитися у релігійне життя країни, а деякі з них можуть бути деструктивними і шкідливими для українського суспільства.

Інформація про діяльність церкви «Слово життя» в Україні зустрічається здебільшого в інтернет-джерелах, рідше в періодичних чи наукових виданнях. Також є ряд конфесійних джерел (блоги, відеозаписи, книги), її авторами є українські (Л. Паду, В. Гусев, А. Тищенко) та закордонні (У. Екман, М.–О. Ісхоел, В. Вітук) лідери неоп'ятидесятницьких центрів. Тож, саме відсутність наукових досліджень цього релігійного об'єднання, актуалізує дану тематику.

**Постановка завдання.** Потрібно дослідити виникнення, особливості розвитку та успішного функціонування церкви «Слово життя» на сході України з метою подальшого вивчення цього релігійного об'єднання.

Вчення церкви «Слово життя» відповідає традиційним християнським уявленням та є характерним для церков неоп'ятидесятників. Послідовники прагнуть у всіх деталях відповідати Слову Божому та роботи все так, як вчить Біблія. Щодо теології церкви, то помітно, що велика увага приділяється темі особистого спілкування віруючого з Богом. Ця особливість просліджується не тільки у вченні церкви, а також, навіть більше, у текстах проповідей та пісень (які виступають як одна із форм молитви). Для групи церков, які відносяться до «Руху віри», характерним є проповідування «теології процвітання» і церква «Слово життя» не є виключенням. Проте, лідери церкви проаналізували своє вчення та, у 2006 році, відмовилися від проповідей на тему фінансового процвітання [5].

Основною особливістю вчення «Слова життя» є різноманіття інтерпретації відносин віруючого зі Святим Духом (зокрема, через служіння Господу в церкві). Основою для цього виступають біблійне уявлення про помазання Духом Святим (цій темі присвячені книги багатьох лідерів «Руху віри») та слова апостола Павла про «Дари Духа» (1Кор. 12:7–10).

У соціальній сфері церква, опираючись на деякі цитати зі Святого Письма, виступає за підтримку та повагу державної влади (здебільшого ця ідея взята із доктринального вчення Джона Бівера). Проте це не заважає церкві «Слово Життя» виступати проти абортів, евтаназії, впливу сексуальних меншин на суспільство, а пасторами церкви пропагується повна відмова від спиртних напоїв та наркотиків. Також церква бере активну участь у сфері милосердя: часто влаштовуються обіди для бідних, проводяться навчальні програми для малозабезпечених дітей та для людей з вадами слуху, створено більше 30 благодійних проектів по збору коштів для жертв стихійних лих та дітей–сиріт, церква створює та підтримує реабілітаційні центри для сиріт, безхатченків, для залежних від алкоголю та наркотиків.